

*Falus Orsolya – Király Lajos –
Kobolka István – Sasvári Gábor*

A Szigeti veszedelem mint titkosított szöveg-intermediáció

A „Zrínyi-kód”

The *Siege of Sziget* as a Cypher Text- intermediation

The “Zrínyi-code”

Összefoglalás

A költő és hadvezér Zrínyi Miklós örök érvényű eposzában állít emléket dédapja, a szigetvári hős önfeláldozó hazaszeretetének. Más megvilágításba helyezi azonban a mű mondanivalóját az a titkosírás – mai kifejezéssel: „katonai kód” –, amelynek alapján a mű már több, mint nemzeti eposz: valójában egy végrendeletben a nemzetre hagyományozott tudás. A *Szigeti veszedelem* dekódolása során az információként megadott helyen a szerzők geofizikai méréseket végeztek, amelyek alapján kapott vizsgálati eredmények jelentős anomáliára utalnak. A téma kiemelt fontosságú, mivel szeptember elején volt Szulejmán szultán halálának 449. évfordulója – a következő évben pedig a 450. lesz, amely alkalomból Szigetvárra érkezik a Török Köztársaság elnöke

---

DR. FALUS ORSOLYA PhD, főiskolai docens, rektorhelyettes, Tomori Pál Főiskola (dr.falus.orsolya@gmail.com), KIRÁLY LAJOS helytörténész, Szigetvár Város Önkormányzata kulturális turisztikai megbízottja (mkiralyster@gmail.com), DR. KOBOLKA ISTVÁN PhD, egyetemi docens, ezredes, PTE-KPVK Védelmi Kutatások Központ igazgatója (kobolka.istvan@gmail.com), SASVÁRI GÁBOR geofizikus (geos.bt@gmail.com).

és miniszterelnöke egyaránt. A szerzők előzetes mérési eredményeiket ezért a *Polgári Szemle* lapjain elsőként közlik, remélve, hogy további kutatásokat inspirálnak.

Summary

Miklós Zrínyi, poet and general, recounts in his timeless epic the heroic self-sacrifice and patriotism of his great-grandfather Miklós Zrínyi. However, the military code that raises this piece to the rank of more than just a national epic sheds new light on the work: it is actually information handed down to the nation in the form of a will. At the exact location encoded in the “Siege of Sziget”, the authors of this article carried out geophysical surveys. The results suggest that there may be cellars or graves at a major depth under the ground. The topic is of special importance because the 449th anniversary of Sultan Suleyman’ death was celebrated at the beginning of September. Next year, for the 450th anniversary, the President and the Prime Minister of the Republic of Turkey will be invited to visit Szigetvár. Therefore authors have decided to publish the preliminary results of their research in *Polgári Szemle* and intend to excavate and exhibit the finding as soon as possible.

AZ EPOSZ MINT „KATONAI KÓD”

„Scientia potentia est”, azaz: „A tudás hatalom”, hirdeti a latin mondás. A modern kódfejtés egyesek szerint az araboktól származik, ők voltak az elsők, akik módszeres feljegyzéseket készítettek a titkosírás módjairól. Valószínű vallási motiváció állt Al-Kindi, egy arab matematikus Qur’an (Korán) szövegi elemzésének háttérében (Kr. u. 800 körül), ami elvezetett azon gyakoriságelemzési technika feltalálásához, mely a monoalfabetikus helyettesítő titkosíráson alapult. Ahmad al-Qalqashandi (Kr. u. 1355–1418) megírta a *Subh al-a’sha* című enciklopédiáját, mely egy bekezdést tartalmazott a titkosírásról. Ezek az információk Ibn al-Durayhimnak tulajdoníthatók, aki Kr. u. 1312 és 1361 között élt, de írásai elvesztek. A titkosítások listája ebben a műfajban magában foglalja a helyettesítést és a felcserélést. Az 1400-as évektől közel 300 éven át a diplomáciában, a katonai levelezésben, feljegyzésekben a monoalfabetikus titkosírást használták. Ugyanakkor a több ábécét felhasználó polialfabetikus titkosírásokat a nehézségei miatt nem alkalmazták sűrűn. Zrínyi, akit a „magyar Szun mesterként” is említenek, műveiben több helyen is használta a titkosítást. A titkosírás tudományát tanulmányai során sajátúthatta el, hiszen ebben a korban a titkosírás a pápai udvarnál gyakori volt. Az újkori titkosítás európai alapjait itt tették le. A pápai rejtjelezők dolgoztak a kódolási eljárásokon, nemzedékeket neveltek ki a nehéz és megfejthetetlen kódolási eljárásokra. Az első ismert titkosírás feltalálója Gabriele de Lavinde volt, aki VII. Kelemen pápát szolgálta. A jezsuiták már tanították a rejtjelfejtést, és azt gyakorolták is. Ezen iskolák egyikébe járt Pázmány Péter, majd Zrínyi Miklós is.¹

Zrínyi egyedülálló hadtudományi műveivel a hazai hadviselés átalakítását célozta meg. Ismereteink szerint korábban a Kárpát-medencében ő rendelkezett az

egyik legjelentősebb könyvtárral. Műveiben több helyen is hangsúlyozta a titok megőrzésének jelentőségét. A *Vitéz hadnagy* című műve Aphorismák fejezetének Secretum szakaszában részletezi is a titok megőrzésének fontosságát. Zrínyi mint kriptográfus nemcsak az elméletben volt kiemelkedő, de tudását a gyakorlatban is alkalmazta, így a levelezéseibe rejtett titkosírás formájában.² Az általa írt közel 400 levél közül 204 tartalmaz titkosírást. Ezek szinte mindegyikét II. Rákóczi György erdélyi fejedelemhez írta. „Színvonala megfelelt a kor követelményeinek: latin ábécét használó (azaz magyar ékezetes betűk nélküli), úgynevezett homofonikus clavis volt. Homofonikusnak azokat a kulcsokat hívjuk, amelyek minden betűnek több rejtjelszimbólumot feleltetnek meg, és ezt rendszerint kódszavakkal, azaz teljes szavaknak megfeleltetett szimbólumokkal, nomenklátorokkal egészít ki ismert politikai személyek, földrajzi egységek és gyakoribb szavak megnevezésére. Zrínyi esetében minden betűhöz három kódszám tartozott, a kódszavak száma pedig mintegy harmincra rúgott (ezek mind politikai szereplőket neveztek meg, pl. Wesselényi: 202, Lippay: 219), így a rendszer összesen közel kilencven kódjeltől állt.”³

A szigetvári hős dédunokája Grazban, Nagyszombatban, Bécsben és Itáliában tanult. Muraköz főkapitányaként, majd 1648-tól haláláig horvát–szlavón bánként kiemelt szerepet töltött be többek között a Mura partján 1661-ben emelt Zrínyi-Újvár felépítésében. 1659-től titkos tanácsos, azaz a monarchia legfőbb tanácsadó testületének tagja volt. Verses eposza, amely Szigetvár 1566. évi elestét idézi fel, először 1651 szeptemberében, Bécsben jelent meg, az *Adriai tengernek Syrenaia* című kötetben, mely Zrínyi lírai verseit is tartalmazta. A barokk eposz felépítése matematikailag is feszes, tervszerű: 15 énekből áll, melyek összesen 1566 négysoros + 2 kurzíván szedett, különleges versszakot tartalmaznak. Zrínyi minden versszakot megszámozott, kivéve az említett kettőt. A megszámozott versszakok száma a szigetvári ostrom évszámára, 1566-ra utalnak. Ez a tény arra mutat, hogy a szerző tehát nem egyszerű poéta, de egyszersmind képzett, logikus elme is, aki nem kizárólag költői, hanem egyéb eszközökkel is üzen az utókor olvasójának.

A szerzők kutatási hipotézisének alapja az az igény, amit az irodalomtörténet nagy ívű Zrínyi-kutatásának tematikáján túl és amellet, elsősorban nem a literatúra, hanem más vonatkozó szakterületek diszciplináris vizsgálatának releváns és originális kutatási igénye jelent. Az a potencialitás argumentum, hogy a *Szigeti veszedelem*, a művészi, költői kifejezésen túl, a hadvezér, katona és diplomata, politikus által a nemzetére hagyományozott testamentum.

Ennek a ténynek az ismerete mindig is jelen volt a magyar irodalom és irodalomtörténet kimagasló intellektusú alakjainak munkáiban. Klaniczay Tibor több helyen is így vélekedett:

„Zrínyi Miklós személyében szétbonthatatlanul összeforrt a művész, a politikus és a katona. A *Szigeti veszedelem* nemcsak a költő zseniális alkotása, hanem a politikus és a hadvezér programja is.” „[...] világosan kijelenti azt is, hogy nemcsak az eposz megírását érezte hivatásának, hogy ez csak a kezdet, utána következnie kell az itt megfogalmazott célkitűzések végrehajtásának [...]”⁴

Nem is juthat a figyelmes olvasó ezzel ellentétes következtetésre, amikor Zrínyi Miklós „Az olvasónak” címezve, műve paratextusában kifejezetten maga hívja fel erre a figyelmet:⁵

„[...] az én professionom avagy mesterségem nem az poesis, hanem nagyobb s jobb országunk szolgálatajára annál [...].”⁶

Majd a Pars Prima – Első Ének – első és második versszakában:

*Én az ki azelőtt ifju elmével
Játszottam szerelemnek édes versével,
Küszködtem Viola kegyetlenségével:
Mastan immár Mársnak hangasabb versével*

Fegyvert, s vitézt éneklek [...]

Ami az esztéta, literátus számára Vergilius invokációjának felidézése („Arma virumque cano”⁷, azaz: „Fegyvert s vitézt éneklek”), az itt had- és jogtörténeti, biztonsági-védelmi aspektusból más értelmezési tartományt is hordoz. „Mastan immár Mársnak hangasabb versével”, vagyis a *Szigeti veszedelem* jelenthet determinánsan katonai textust, titkosított információt is. Az eposz kódolt szöveg.

A kriptográfia – a titkosírás, az információk elrejtése és továbbítása – évezredek óta félve a politika, a diplomácia és a hadtudomány nélkülözhetetlen eleme.⁸ A politikus, hadvezér és költő Zrínyi magabiztosan uralja e szempontból is zseniális művében a területet.

Az 1651-ben megjelent verses kötete díszcímlapján saját magát az „Adriai tengernek Syrenaia”-ként megnevező gróf Zrínyi Miklós minden fontos tényezőt megad a szöveg titkosítására, elrejtésére vonatkozóan. Az önmagát Mercuriusként ábrázoló költő a kor ismert, Vittorio Siri történeti művének, az *Il Mercurio ovvero historia de' correnti tempi*⁹ korabeli újságjának címlapját, grafikai megoldását veszi alapul, ahogyan azt az irodalomtörténet széleskörűen feltárta.¹⁰ Mercurius itt szokásos attribútumaival, láthatatlanná tevő, varázslatos sisakjában jelenik meg. A szimbolikus képi megoldás avatott szemek számára, az irodalomtörténeti kontextusokon túl, azonnal felvetheti az elrejtett szöveg, a steganográfia lehetőségét. A *Vitéz hadnagy* című hadtudományi munkájában Zrínyi az Aphorismák résznél, a 4. Vigilantia (Éberség) szakaszban figyelmeztet:

„Vigyázz azért, ha hadnagy, ha kapitán vagy és ne mondjad kárvallásod után: nem gondoltam volna. Azzal a szégyent magadról el nem töröld, és meg nem mented magadat a kárvallástól. Mit használt Argusnak száz szeme, ha Mercurius sipjára mind elaludta őket, eből vette hasznát.”¹¹

A szirén vagy sziréna epitetonnak, kísérő jelzőnek, a szöveg titkosítására történő utalásként különös jelentősége van, elsősorban nem is azért, mert rávilágít a kevés kiválasztott számára hallhatóra, megismerhetőre, mások számára végzetesre, hanem azért, mert Zrínyi nevének játéka is utal titkosítás szempontjából a Zrínyi névre, annak fontosságára, sőt, a megfejtéshez szükséges kulcshoz vezeti az olvasót. Az eredeti

Syrena-kötet címlapjának további fontos megadott tényezője a *Syrenaia* i betű helyett, a belső címdaltól eltérően használt j betűje.

Ennek jelentőségéhez ismerni kell a kor egyik titkosítási problémáját, azt, hogy az úgynevezett monoalfabetikus titkosításnál – ahol a szöveg teljes egészében ugyanazt a helyettesítést alkalmazzuk – használatos ábécében használjuk-e a j betűt, és ha igen, akkor hol a j helye. Ezzel a kérdéssel néztek szembe a közelmúltban a Pálóczi Horváth Ádám titkosírással írt naplóját¹² megfejtők is. Ott az ábécé végére, a v betű elé kellett helyezni a j betűt.¹³

A költő és hadvezér által megadott módon, a *Szigeti veszedelem*ben a monoalfabetikus titkosításnál használt ábécé eszerint:

A B C D E F G H I J K L M N O P Q R S T U X Y Z V

Mindezek után értelmezhető, hogy az eredeti *Syrena*-kötetben az eposz zárásaként megjelenő, kurzív formában szedett paratextus szolgál megfejtési kulcsként.

*Vitézek Istene! ime az te szolgád
Nem szánta éretted világi romlását;
Vére hullásával nagy bötüket formált,
Illy subscribálással néked adta magát,
Ő vitéz véérért vedd kedvedben fiát.*

A monoalfabetikus titkosítási rendszernél, mint amilyen a Caesar titkosítási rendszer is, amely az ábécé egyszerű elcsúsztatásából áll, egy betű egy adott másik betűnek feleltethető meg.¹⁴ Az idézett paratextusnál Zrínyi nevét kellene olvasnunk, „subscribálással”, aláírásként. A sorkezdő „VNVIO” betűk, a monoalfabetikus rendszer sajátosságai miatt, fordított „OIVNV” sorrendben valóban kiadhatják a Zrínyi nevet, az eredeti családi név írása szerint. A záró sor három v alliterációja megerősíti a Caesar-titkosítás használatának lehetőségét. A talán legismertebb Caesar-aforizma, a „Veni, vidi, vici”.

A kódolt és a dekódolt betűvel együtt tízes ábécéelcsúsztatással valóban ki is adják Zrínyi nevét. A megfejtési kulcsot rejtő záró paratextus előtti versszakokban, a Pars Decima Quinta – Tizenötödik Ének – utolsó előtti és utolsó, 107. és 108. versszakában, a költészet szépségén túl, ezért:

*Gábrriel bán lelkét két tized magával,
Földrül felemeli gyönyörű szárnyával.*

És minden angyal visz magával egy lelkét,

Szellemes is a megoldás, Caesar egykoron a titkosított üzenetre vonatkozóan az ábécé elcsúsztatásának számát, mértékét versebe rejtve adatta át, legalábbis a legendák szerint. A záró paratextusban az elvileg kódolt, titkosított N betűnél a „Nem szánta éretted világi romlását;” sor sorkezdő N betűjét valójában dekódolás nélkül használjuk, amelyet a megelőző sorban szereplő ! (felkiáltójel) jelez.

O	Z
I	R
V	I
N	N
V	I

Az ebben a versszakban megfigyelhető sajátosságok szerepet kapnak a *Szigeti veszedelem* teljes dekódolására vonatkozóan, nevezetesen, hogy mely jellegzetességekkel rendelkező versszakokat kell figyelembe venni a titkosított szövegénél.

Maga a mű többféle, külön-külön is releváns titkosítással íródott szöveg, melyben az átadott információk valódiságának, hitelességének vizsgálata, kutatása megfontolt, körültekintő figyelmet, elővigyázatosságot igényel, azok súlya miatt. Azok ugyanis – Zrínyi Miklós szerint – Szulejmán szultán halálára vonatkoznak, és Magyarország, az egykori Magyar Királyság, Attiláig visszanyúló szakrális identitását őrzik.

Az irodalomtörténet külön végső záradéknak tekinti a „Vitézek Istene” kezdetű strófát.¹⁵ Az előbbieken elemzett versszak nagybetűi az IN VIVO anagrammát adják, amely annyit jelent: ÉLŐBEN. Ez egyben a *Szigeti veszedelem*nek, a hadvezér és politikai titkosított testamentumának jogi vonatkozású kiegészítése, záradéka.

AZ EPOSZ MINT TESTAMENTUM

A költő és hadvezér Zrínyi, eposzának történetfolyamából kilépve, rejtett textusként olyan szükséges információkat, hivatkozásokat ad meg, melyeket jogi vonatkozásban is értelmezhetünk, ismervé a *Szigeti veszedelem* költészet melletti értelmezési tartományát.

Zrínyi Miklós gróf Csáktornyan született, 1620. május 3-án, és Zrínyifalván, 1664. november 18. napján hunyt el. Ennélfogva nyilvánvalóan ismerte Werbőczy István jogtudós, királyi ítélmester, királyi személynök, majd nádor jogkönyvét, a *Tripartitumot*, amely a korabeli magyar szokásjogot foglalta össze a jogalkalmazók számára.

A *Hármaskönyv* anyaga 1514-ben került az Országgyűlés elé. Átvizsgálása céljából az Országgyűlés egy köznemesekből álló bizottságot állított ki, amely úgy nyilatkozott, hogy a jogkönyvben a törvények és a jóváhagyott szokások „helyes rendben” (*recto ordine*) és „kellő módon” (*debito modo*) lettek összeírva, erre figyelemmel királyi megerősítésre alkalmasnak találta. Ez meg is történt, azonban a Dózsa-féle parasztfelkelés miatt a királyi pecséttel való megerősítés elmaradt. Hogy a munka ne vesszen kárba, Werbőczy végül a *Tripartitum opus iuris consuetudinarii inclyti regni Hungariae*, magyarul: *Nemes Magyarország szokásjogának Hármaskönyve* című művét 1517-ben Bécsben a saját költségén, Johann Singriener nyomdájában kinyomatta. A pecsét hiánya ellenére a *Hármaskönyvet*, más jogszabálygyűjtemény hiányában, alkalmazni kezdték a bíróságokon. Erdélyben a jogkönyvet több fejedelem is megerősítette a beiktatási eskütetele során, így Báthory András 1599-ben, Rákóczi Zsigmond 1607-ben, Báthory Gábor 1608-ban, Barcsay Ákos 1658-ban, Kemény János és I. Apafi Mihály 1661-ben.¹⁶ Ennek a jogkönyvnek mint írott jogforrásnak ismeretében érdemes megvizsgálni, hogy az eposzban kódolt ismereteket értelmezhetjük-e úgy, mint magánvégrendelet (testa-

mentum privatum), amelyben a szerző a nemzet tagjaira, az olvasókra hagyományoz egy információt.

A végrendelet olyan egyoldalú jogügylet, amely az örökhagyó halála esetére szóló rendelkezést tartalmaz a túlélő örökösök részére. Végrendelkezni 1848 előtt általában az ingók és a szerzett vagyon felől lehetett korlátozástól mentesen. A végrendelet abban az esetben volt érvényes, ha azt a végrendelkezési képességgel rendelkező örökhagyó személyesen, szabad akaratából, tehát nem kényszer, avagy fenyegetés hatása alatt tette. Végrendelkezési képességgel a törvényes kort betöltött rendelkezett, feltéve hogy nem volt örült, illetve gyengeelméjű.¹⁷ A *Hármaskönyv* I. rész 111. cím 2. §-a szerint „teljeskorúak a férfineműek, mikor huszonnégy évesek, a nőneműek pedig mai szokás szerint, amikor tizenhat évesek”. A 3. § alapján törvényes korúnak azokat a nem teljes korúakat nevezzük, akik már betöltötték a tizenkettedik életévüket. Őket az 5. § magyarázata értelmében „azért hívják vagy mondják pedig törvényes korúaknak, mivel már másokkal szemben perbe szállhatnak és pert indíthatnak”. A *Hármaskönyv* ennek megfelelően az I. rész 55. címében a törvényes korúak közül kiveszi az „örjögő és bányu fiúkat”, akik „az értelmességnek és teljeskorúságnak éveit soha nem jutottak, ezért az apai hatalom alól soha föl nem szabadulnak”.¹⁸

A hagyaték, amelyet a szerző átadni kíván, egy olyan információ, amelyet ő maga őstől, a várkapitány Zrínyi Miklóstól örökölt. Ezt a szerző pontosan, hivatalosan is megnevezi a második énekben, a Pars Secunda 60. versszakában:

*Akkor az nagy nevű Zrínyi Szigetvárában,
Maximiliántul röndölve kapitán
Volt, Horvátországban és többiben is bán,
Ez az, kiről szólni fog én historiám.*

Az eposz keletkezésének idején már szokásjogként bevett, elfogadott jogintézmény volt a „katonai végrendelet” (testamentum militare), mint a „kiváltságos végrendeletek” (testamenta privilegiata) egyik formája. Ezt a hadsereg tagja ellenség fenyegetése esetén tehette meg. Érvényességéhez elegendő volt az is, hogy az örökhagyó a végrendeletet saját kezével írja vagy aláírja, avagy két tanú előtt szóban nyilatkozza ki. Az ilyen végrendeletet, ha érvényét fent kívánta tartani a végrendelkező, a háborús helyzet megszűnése után szabályszerű köz- vagy magánvégrendeletben kellett megerősíteni.¹⁹

Zrínyi a formai követelményeknek megfelelően tanúkat is megnevez a tizennegyedik ének, Pars Decima Quarta 10–12. versszakában:

*Látom de másfelől, országunk oszlopja,
Vitéz Veselényi jó lovát jártatja,
Nagy gond van fejében, mert gond is nagy rajta;
Mert csaknem esőben országunkat látja.*

*Látom Bottyánit is, vállával országot
Támasztja, s romlásra nem engedi aztot,*

*És noha ő nem vár senkitül jutalmot,
Maga virtusából vesz elegendő jót.*

*Száz másokat látok, örömet az kiket
Köszönteném, hajtok de most nékik fejet,
Mert messzi elmentem historiám mellett,
Ismég elől kell kezdenem szövésemet.*

A „Száz másokat” és a „hajtok de most nékik fejet” megjegyzések rendkívüli jelentőséggel bírnak. A szerző Zrínyi részt vett az 1647-es koronázási ünnepségen, a *Szigeti veszedelem* megírásának időszakában, ő viszi a koronázási pallost. Ekkor már száz főre emelik a koronaórség létszámát, és minden bizonnyal – máig rejtélyes, vitatott módon – a Szent Koronán lévő kereszt is elhajlott, ami a várkapitány Zrínyi hősi halálakor még arányosan állt.

„[...] az 1622. évi II. törvényben, amelyet a pozsonyi országgyűlés fogalmazott meg. A törvény elrendelte továbbá a Szent Korona eredetiségének az országgyűlés előtti megvizsgálását. A Szent Korona meghamisításától való félelem végigvonul a korona őrzés történetén, a koronaőrök egyik feladata a korona pontos ismerete és felismerése, akár egy évtized távlatából is. A Szent Koronát tehát Pozsonyba vitték, megvizsgálták, majd őrzési helyén, a várban helyezték el. Ezután hatvanról százra növelték a koronaórség létszámát [...]”

„[...] IV. Ferdinánd 1647-es koronázásakor tartott országgyűlésen törvényt hoztak, amelyben a koronaórség létszámát és alárendeltségét tekintve megerősítették az 1625. évi idevágó törvényt, ugyanakkor felemlítették azokat a károkat, amelyeket a fegyelmezetlen őrség a pozsonyi főispánnak és a káptalannak okozott. Az új koronaőrök megválasztását regisztráló III. törvényben pedig figyelmeztették a koronaőröket, hogy legalább az egyik mindig tartózkodjon a korona – és a koronaórség – környezetében [...]”²⁰

Ilyen értelmezésben más megvilágítást kap a közismert, lehajló feszületre vonatkozó részlete az eposznak. Második ének, Pars Secunda 78. és 80. versszak:

*Igy az Isten előtt Zrini esedezett;
Azért meghallgatá az ő könyörgését.
Háromszor láttatott Zrininek, feszület
Hogy hozzá le hajlott, felelvén ezeket:*

*„Örülj, én jó szolgálóm, mert jól kereskedtél,
Mert öt talentomodra még ötöt nyertél,
Világon magadnak koronát kötöttél,
Mellyet aranyassan Atyámhoz viszed fel.”*

Amennyiben elfogadjuk a szerző Zrínyi ismeretét a Szent Korona feszületének meghajlására vonatkozóan, és ismerjük az eposz rejtett és titkosított szöveggként történő értelmezhetőségét, úgy el kell fogadnunk azt is, hogy a fenti idézett részekben

a Szent Koronának a pontos megjelöléséről, megnevezéséről van szó. Felmerülhet, jogi értelmezésben is, a Szent Koronával összefüggésben, hogy a várkapitány Zrínyi öröksége általában véve a kereszténység öröksége, esetleg az uralkodó Habsburg-házé, vagy kizárólagosan a Szent Koronához kötött – „*Világon magadnak koronát kötöttél*” –, a Szent István-i magyar államé.

Erre ad választ az idézett versszakok koronához kapcsolódó sorai között megjelenő „öt talentum” részlet. Ebben a kontextusban ez pontos törvényhely-megjelölés is, méghozzá a *Hármaskönyv* I. rész 11. címére utalással:

„2. § Másodszor a kereszténység felvétele okából: mivel a magyarok nem apostoli tanításra, vagyis apostolok szent beszédére, a kiknek fejedelmét a földön a pápa helyettesíti és személyesíti, tértek a katolikus vallásra, hanem saját királyuknak, tudniillik Szent István királynak, a kiről fentebb is megemlékeztem, intézkedése következtében. A ki legelőbb alapított ez országban püspökséget, apátságokat és prépostságokat; ugyanezen egyházak főpapi állásait és hivatalait, a pápa engedélyéből, egymaga adományozta, a kiknek akarta (csakhogy arra alkalmasoknak és a jámborság erényeivel ékeskedőknek). A mint az egyházban is szól róla az ünnepi ének: »Ez (tudniillik Szent István) miként Salamon, épít és ajándékokkal gazdagít templomokat, gyöngyökkel és koronákkal ékesít kereszteteket és oltárokat.« És tovább ekképen: »Ezeknek igazgatására főpapká tudós, igazságos, hív és kipróbált férfiakat teszen a hívek megerősítésére. Ekként a nyert talentumot Istennek kétszeresen adván vissza, lép be a számára öröktől fogva készült királyi székébe.«²¹

Az Ötödik ének jellegzetes részlete mind az eposz költészetében, mind pedig a rejtett írás értelmezésében – bár némileg eltérően – az örökül hagyás megtörténtét a várkapitány Zrínyi Miklósnak fiára, Zrínyi Györgyre történő hagyományozásra teszi, a tényt rögzíti. Pars Quinta, Ötödik ének 76. versszak:

*Elvégezvén levelét bepecsételé,
Oszlán fiát Györgyöt szépen megölelé,
Okossan röviden néki így beszéle
– Az gyermek atyja szavát igen fülelé –:*

A KÓDOLT TESTAMENTUMBAN ÁTADOTT INFORMÁCIÓ

A hagyaték, az eposzt rejtett írásként, titkosított információhordozó textusként értelmezve, az oszmán–török hadizászlók, melyek a várvédők, a hős Zrínyi és serege kezére jutnak, csatában, törvényesen, hadi jog szerint megszerezve. Történeti forrásokat elemelve nem zárható ki, hogy a hadizászlók valóban a hős Zrínyi Miklóshoz kerülnek, így azok hagyatékát képezhetik.

Erről tesz említést Csányi Ákos is szeptember 8-án özvegy Nádasdy Tamásnéhoz írott levelében: „[...] azonban mind lovon, mind gyalog kiüttek, annyira cselekedtek, csuda hogy mennyi jancsárt megöltek, mindhárom zászlót beviszik.” Ezekről a lobo-gókról azt írja tovább, hogy el nem tudja képzelni, hogyan tudták azokat a jancsárok a falra kitűzni.²²

Talán lehetséges magyarázatul szolgálhatnak a hadizászlók rejtélyes kitűzésére és azok megszerzésére a horvát, bosnyák énekek, melyek több helyen is említik ezt az eseményt. Az alábbi idézett részlet Szigetvár ostromát megénekelve azt meséli el, hogy egy ősi hercegovinai család tagjai, eleve tudva, hogy az életükbe kerül, tűzik ki a lobogókat:

*De csak szólott Ljubovics Mújó:
„Haj, te apám, ha, te Ljubovics bég,
Apám, add rám áldásodat immár,
Hadd mehessen a fényes toronyba,
Hadd tűzzem ki a zöld seregzászlót.
Felmegyek én, kedves, jó apácskám,
Felmegyek én akkor is, ha hullok,
Akkor is, ha el kell vesznem ottan.
A fejemet én már nem sajnálom,
S már, apácskám, nem sajnállak téged,
Nem sajnálom én szülőanyámat,
Nem sajnálom kedves szeretőmet;
Akkor is, ha nemrég házasodtam,
Kedvesemet bizony nem sajnálom.
De sajnálom Ljubovicsok népét,
Sisakban és fehér tollal állnak,
Skarlátosan, fényes fegyverekkel.”
De az apja szólni kezdett szóval:
„Ereggy, fiam, Ljubovics virága,
Ereggy, fiam, a fényes toronyba,
S tűzzed rája a zöld seregzászlót.”²³*

Úgy tűnik, török források is megemlítik a zászlók kérdését. Evlia Cselebi szerint a nagyvezér így értesíti Nagy Szulejmán szultán haláláról a trónörökös Szelimet:

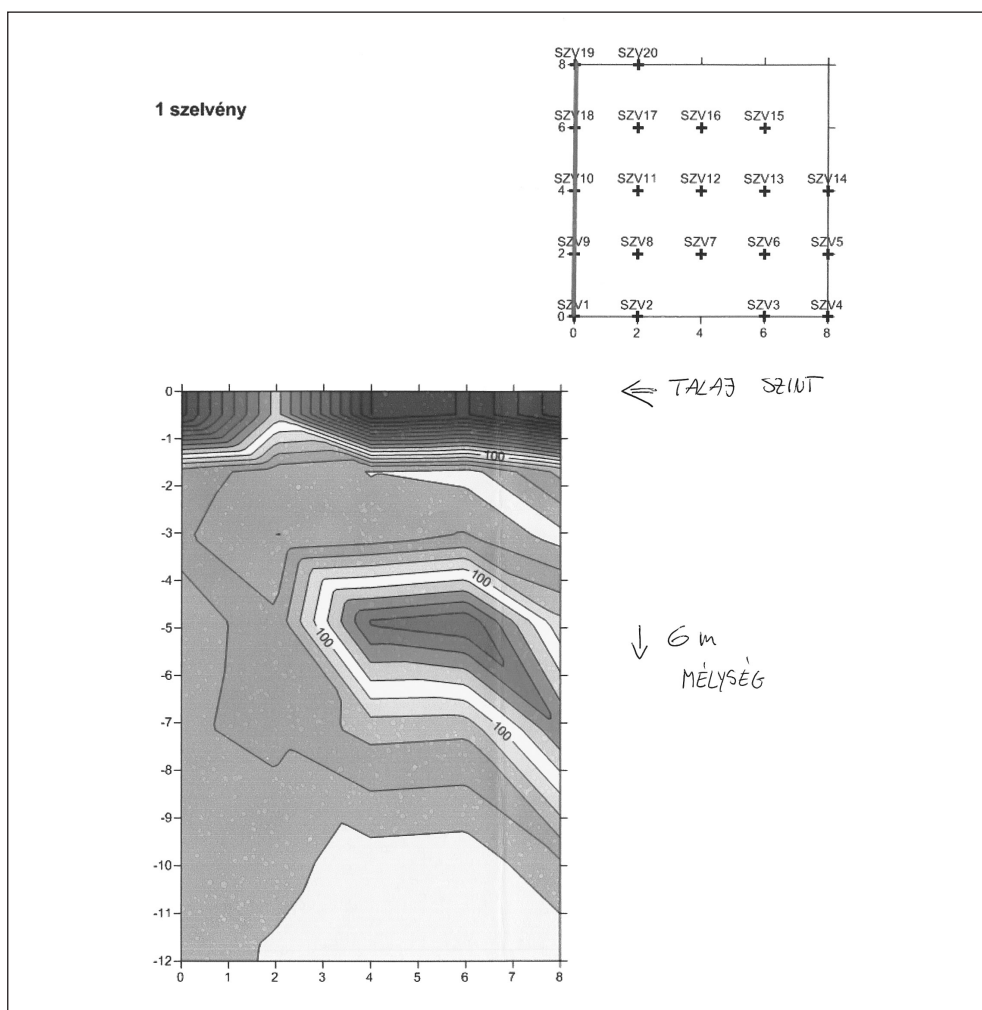
„Királyi atyád meghalt. Padisahom, ha nem érsz idejében Szigetvár alá átvenni a seregek parancsnokságát, Allah összes szolgája és a Próféta zászlaja az ellenség kezébe kerül. Istennél a kegyelem!”²⁴

A jelen publikáció szerzői nem kívánnak olyan fejtegetésekbe bocsátkozni, amelyek későbbi tudományos kutatások tárgykörét képezik. Úgy gondolják azonban, hogy helytálló lehet annak a ténynek a megállapítása, mely szerint a *Szigeti veszedelem* Syrena-kötetbeli megjelenése a költő és hadvezér, politikus Zrínyi Miklós rejtett, titkosított testamentumaként értelmezhető. Olyan hagyatékról rendelkezik, amelynek kapcsán különösen fontos jelentősége van annak, hogy akár évszázadokon keresztül is megőrződjön az azokhoz fűződő törvényes jog. Kutatásaink alapján kimondhatjuk, hogy Zrínyi Miklós e művének megalkotásával minden tőle telhetőt elkövetett nemzete érdekében. Szulejmán szultán szigetvári temetési rítusa és annak emlékei nemcsak kultúrtörténeti jelentőséggel bírnak az iszlám világ számára, egyfajta vallási hagyományokon alapuló jogigényt is megfogalmaznak.

GEOFIZIKAI MÉRÉSÜNK EREDMÉNYE

A *Szigeti veszedelem* dekódolása során, az információként megadott helyen geofizikai méréseket végeztünk. A mérési szelvények és metszetek közül a legtöbbet mondó, legérdekesebb szelvény ebben a kontextusban az a részlet, ami függőlegesen van kimetszve a talajból, a metszet pedig az, ami erre merőleges, vagyis a talajfelszínnel párhuzamosan elmetszett talajrészlet. A mérés során alkalmazott műszer: IRIS Syscal Pro Switch 10/96. A feldolgozó szoftver: M.H.Loke Geotomo. A geofizikai mérés alapján kapott vizsgálati eredmények a talajszint alatt jelentős mélységben anomáliára utalnak. Eredményünket Magyarországon elsőként a *Polgári Szemle* oldalain közöljük, azzal, hogy az esetleges lelet feltárásához további vizsgálatok szükségesek.

1. ábra: Sasvári Gábor geofizikus mérési szelvénye és metszete

JEGYZETEK

- ¹ Vámos Hanna – Vadai István: *Pázmány Péter és I. Rákóczi György titkosírása*. https://btk.ppke.hu/uploads/articles/115865/file/461_480_Vamos_Vadai.pdf (Letöltés: 2015. augusztus 30.).
- ² Gyurák Gábor: *A kriptográfia és a hírszerzés hadtudományi gyökerei*. Hadtudományi Közlemények, 2014/3., 21. o.
- ³ Láng Benedek: *Zrínyi Miklós titkosíráskulcsa*. Irodalomtörténeti Közlemények. 2013/2., 196. o.
- ⁴ Klaniczay Tibor: *Reneszánsz és barokk*. Szépirodalmi Könyvkiadó, Budapest, 1961, 447., 489. o.
- ⁵ Szepes Erika: *Zrínyi és az eposz*. In: Szepes Erika: *A költő és a mítosz*. Napkút Kiadó Kft., Budapest, 2006, 206. o.
- ⁶ Zrínyi Miklós: *Szigeti veszedelem*. Zrínyi Kiadó, Budapest, 1997.
- ⁷ Vergilius: *Aeneis*. I. könyv.
- ⁸ Liptai Kálmán: *Kriptográfia*. Eszterházy Károly Főiskola, Matematikai és Informatikai Intézet, Eger, 2011, 5. o.
- ⁹ Vittorio Siri: *Il Mercurio ovvero historia de' correnti tempi*. Per Christoforo della Casa, digitalizálta a Lausanne-i Egyetem, 2009.
- ¹⁰ Klaniczay Tibor: *Hagyományok ébresztése*. Szépirodalmi Könyvkiadó, Budapest, 1976, 251–255. o.
- ¹¹ *Zrínyi Miklós hadtudományi munkái*. Szerk.: Király Jenő, Zrínyi Katonai Kiadó, Budapest, 1976, 147. o.
- ¹² Pálóczi Horváth Ádám: *Felfedezett titok*. Budapest, 1792. (Hasonmás kiadása: Szépirodalmi Kiadó, Budapest, 1988.)
- ¹³ Vámos Hanna: *Leleplezett titok*. In: Magyar Arión. Tanulmányok Pálóczi Horváth Ádám műveiről. Szerk.: Csörsz Rumen István, Hegedüs Béla, MTA Irodalomtudományi Intézet, Budapest, 2011, 45. o.
- ¹⁴ Liptai, i. m. 9–12. o.
- ¹⁵ Kovács Sándor Iván: *Zrínyi-tanulmányok*. Szépirodalmi Könyvkiadó, Budapest, 1979, 27. o.
- ¹⁶ Béli Gábor: *Magyar Jogtörténet. A tradicionális jog*. Dialóg Campus Kiadó, Budapest–Pécs, 2009, 28–29. o.
- ¹⁷ Uo. 136–137. o.
- ¹⁸ *Werböczy István Hármaskönyve*. Az eredeti 1517-i első kiadása után fordította, bevezetéssel, utalásokkal ellátta Dr. Kolosvári Sándor és Dr. Óvári Kelemen. Franklin-Társulat, Budapest, 1897.
- ¹⁹ Béli, i. m. 138–139. o.
- ²⁰ <http://www.koronaorseg.hu/tortenet.html> (Letöltés: 2015. június 19.).
- ²¹ Werböczy István Hármaskönyve, i. m.
- ²² Bende Lajos: *Sziget ostroma 1566-ban*. In: Szigetvári emlékkönyv Szigetvár 1566. évi ostromának 400. évfordulójára. Szerk.: Rúzsás Lajos, Akadémiai Kiadó, Budapest, 1966, 93. o.
- ²³ *Zrínyi énekek és feljegyzések. Horvát, szerb, bosnyák és szlovák népi énekek*. Szerk.: Frankovics György, Frankovics és Társa Kiadói Bt., Pécs, 2002, 145–146. o.
- ²⁴ *Evlia Cselebi Baranya megyében*. Különnyomat a Baranyai Helytörténetírás 1982. c. kötetből. Baranyai Levéltári Füzetek 33., szerk.: Katona Magda, Pécs, 1983, 37. o.